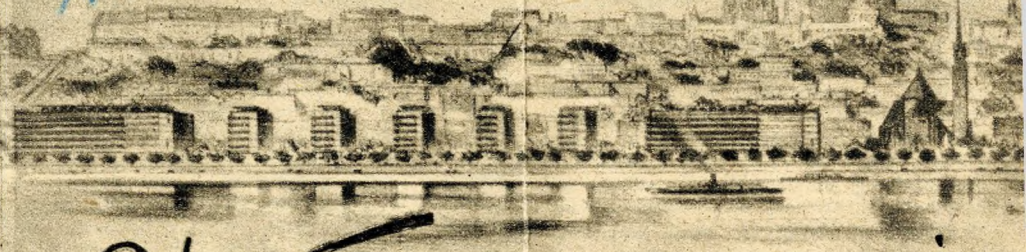

16

Séta BUDAPESTEN 1954-BEN

1. rész a budai Dunapart újjáépítéséről, a Várhegy alatt

Külföldi szakemberek kis csoportja érkezett a magyar fővárosba. A külföld tudományos életének legjobbjai jöttek el: nagynevű nemzetgazdászok, szociológusok, az orvostudomány, egészségügynek képviselői, agrogeológusok, vegyészek, kiváló technikusok, tudományszakuknak elméleti és gyakorlati téren kiemelkedő képviselői. A magyar kormány meghívására jöttek el, de hivatalosan képviselik saját országuk kormányát is, az a feladatuk, hogy személyes tanulmányaik alapján győződjenek meg arról: miképpen valósult meg a magyar csoda. Hogyan alakult át teljesen egy ország képe tíz évvel a világháború borzalmas pusztításai után, miképpen épített ki egy dolgozó nép hősiességével olyan virágzó országot, amely például szolgálhat és bizonyítást tesz, hogy a népek boldog jövőjét csak a szocializmus útján lehet megvalósítani. Sokan közülük már régi barátaink: vannak olyanok, akik többször jártak magyar földön, voltak itt a Horthy-rendszer idején, jártak Budapesten a felszabadulás után, amikor nyilatkozataikból a legnagyobb csüggedés hangzott ki: vajjon lehetséges-e évtizedek alatt is talpra állani egy országnak, egy népnek az elesettség, a pusztulás szörnyű állapotából?

A FŐVÁROS TÜDEJE

Már az első benyomások is, amelyeket az ország fővárosában szereztek, felvillanyozza őket. Budapest külső képén már nem lehet felismerni a háborút. A romok eltűntek, de az utcák, terek már nem foghíjasok, a lerokkadt épületek helyén új és modern épületek állanak. De nem olyan lakóházak ám, aminőket a kapitalista fellendülés idején a nagypolgárok nyerészkedő szelleme épített. A kapitalizmus korának építészete nem nyújtott egyebet, mint az elmúlt korszakot majmolta, másolta, még hozzá hibásan másolta.

A hatalmas olasz paloták alaprajzát és homlokzatát lekicsinyítették és átvitték a bérházakra. A külső máz kedvéért műkövel burkolták a falak lábát, a lépcsőházakat, de ezekben a „modern” polgári bérházakban tűrhetetlen rosszak a lakások. A társadalom megújulásával megújult a magyar városépítészet is. Az új lakóházak nyugodt otthont biztosítanak a felnőtteknek és a gyerekeknek, tiszta, világos konyhák, célszerű mellék-helyiségek vannak az új lakásokban, a fürdőszoba már nem luxus, hanem mindennapi szükségletet elégít ki. Az egészséges lakásokban egészséges emberek nevelkednek. A szobákat átjárja a tavaszi napfény, az udvarok tágasok, boldog gyermekszivajtól hangosak. Londoni vendégünk, aki a Putney-Bridge környékének bérkaszánya-negyedében lakik, irigykedve állapítja meg, hogy Londonban a gyógyító Dorno-sugárzásnak 90%-os gyengüléséről beszélhetünk, de nem jobb a helyzet a kapitalizmus egyéb fellegváraiban sem. Budapesten 1940 táján a gyógyító sugárzás 90 %-os gyengüléséről írtak a bérházak udvarain. A hároméves, majd az ötéves terv építkezései ezt a sugárzást, amely a rachitisz leghatékonyabb ellenszere, teljes erejükben érvényesítik. A Napnak biológiai szempontból annyira hatékony ultraviola sugárzását az új játszóterek, sétányok teljes mértékben hatékonyra teszik, amellet a „városnak a tüdei”. A szocialista építés szempontjai érvényesültek természetesen az új iskolák megépítésében, az új középületekben, a gyárakban.

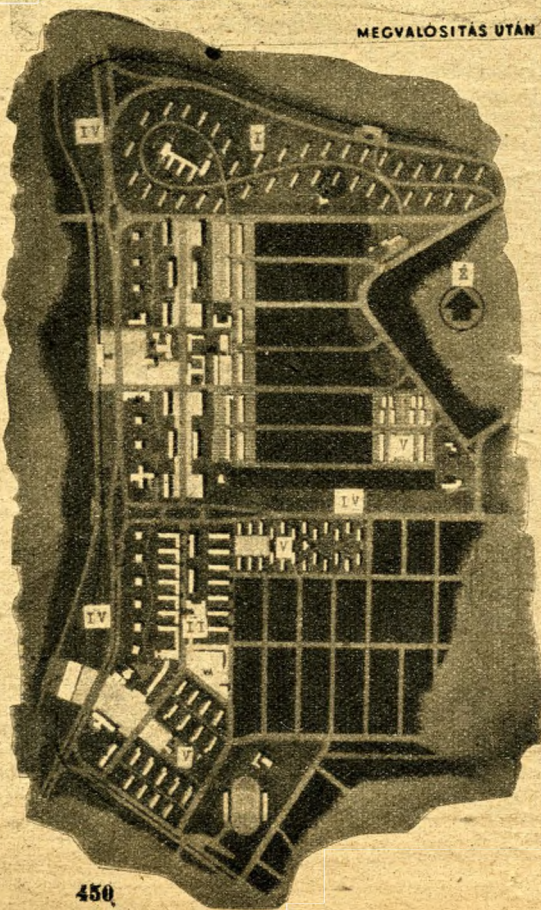
AZ ÜZEMEK BÜSZKESÉGE

A vendégek egyik útja egy ilyen gyárépületbe vezetett. Valóságos mintája annak, hogy minő legyen az a gyár, amely a dolgozónak második otthona, munkahelye, amelynek berendezése, intézménye azt célozza, hogy a munkás kedvvel végezze munkáját és

ezzel fokozza a termelés eredményét. A legmodernebb szellőztető berendezés gondoskodik arról, hogy a levegő állandóan kicserélődjék. Zuhanyozók állanak a dolgozók rendelkezésére. Nagy tornacsarnok teszi lehetővé az údíró testgyakorlást: ebben tartják az üzemi hangversenyeket, amelyeken a magyar művészeti élet kiválóságai terjesztik a zenei kultúra igazi értékeit. Itt és a kultúrteremben tartják az ünnepélyeket, a műsoros délutánokat és estéket, a szabadművelődési előadásokat, amelyeken főleg természettudományi és technikai kérdésekről adnak elő a legkiválóbb szakemberek. Az üzemnek sportegyesülete az összes sportágakat műveli, valamennyiben jelentős eredményeket ér el. Az újírók és élmunkások klubja a 4000 főnyi dolgozóból 78 élmunkást és 23 újíró tart nyilván, az egyik élmunkás-újíró Kossuthdíjat nyert. Az üzemnek a Balaton partján 300 személyt befogadó üdülője, hat vitorlása, négy motoros csónakja van, a Dunán csónakháza 40 kajakkal

CSEPEL BELTERÜLETÉNEK BEÉPÍTÉSI TERVE

MÉGVALÓSÍTÁS UTÁN

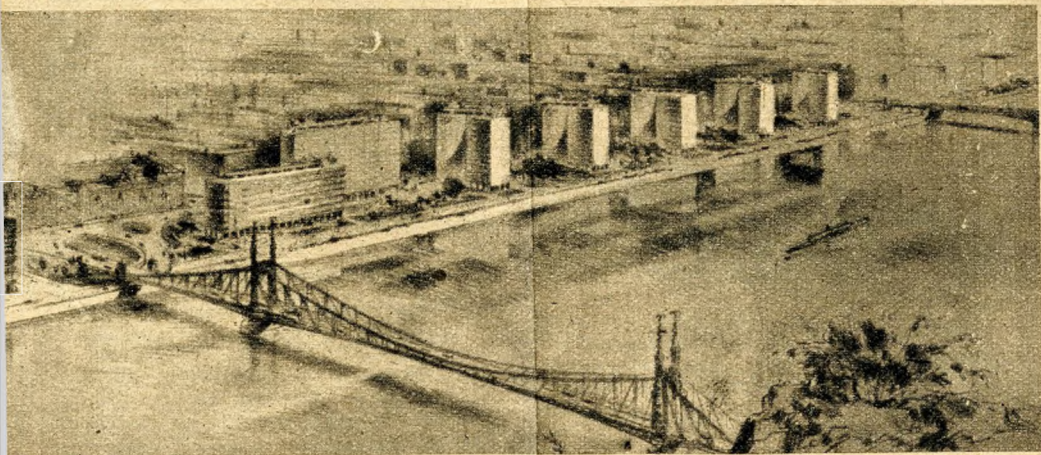
A PIRAMISOKKAL VETÉLKEDŐ ÉPÍTMÉNYEK

Az üzem meglátogatása és a dolgozók nagy éttermében elfogyasztott izletes ebéd után a látogató társaság beszállt a társas nagy kocsiba. A stadionba hajtottunk, ahol ezen a délután nagy sporteseményre került sor: a magyar válogatott labdarúgó csapat mérkőzött nagy ellenféllel, a csehszlovák válogatottal. Imponáló volt a külföldiek számára a 70.000 nézőt befogadó hatalmas stadion, a világ egyik legnagyobb sporttelepe. A vezető tájékoztatta külföldi vendégeinket az ötéves terv eme nagy eredményéről: 1949-ben, még a hároméves terv keretében kezdtek hozzá a munkálatokhoz, az ötéves terv első évében, 1950-ben már elkészült az első részleg, a 40.000 nézőt befogadó térség, amelynek minden pontjáról teljesen át lehet tekinteni a pálya úde zöld pázsitján végbemenő mérkőzések minden mozzanatát. A futball-pályát körülvevő salakpálya nagy atlétikai versenyek színhelye. Még arra is gondoltak a tervezők, hogy a közönség 75%-ának elhelyezkedése olyan legyen, hogy kelet irányába essék tekintetük és ne zavarja őket a délutáni napsütés. Egyes nagy építményeknél fel szokták említeni azt, hogy mennyi építőanyagot használtak fel elkészítéséhez. A 2.6 millió m³ óriási Keopsz-piramisban olyan hatalmas kötömeget halmoztak fel, hogy abból a Kárpátok köré egy 1 m széles és 2 m magas kőfalat lehetne építeni. Nos, a pesti stadion beépített térfogata 600.000 m³, a pesti Országházé csak 400.000. Ehhez a hatalmas építményhez 180 vagon vasat, 580 vagon cementet, 3900 vagon kavicsot építettek be. A vasat és cementet jó részben már az új bauxit-feldolgozással nyerték, a bauxit nehéziparunk legfontosabb nyersanyagává vált. De erről majd más alkalommal számolunk be.

AZ UJJÁÉPÜLT VÁR

Másnap tudományos intézményeinket látogatták végig vendégeink. Ha már eddig is csodálkoztak mindazon, ami egy napi körúton szemük elé tárult, most azután csodálkozásuk elragadtató megnyilatkozásokban tört ki. Voltak olyanok, akik régebben is megfordultak a magyar tudomány műhelyeiben és igen nagy elismeréssel adóztak egyes kiváló kutatóink munkájának, akik szerény anyagi lehetőségek és munkaviszonyok között érdemes eredményekre

I. A teljesen elavult városrész helyén korszerű, laza beépítés. II. A városközpont magas házakkal és a parkban szabadon álló pontházakkal. III. Megmaradó régi városnegyedek. IV. Parksávok, gyermekjátszóterek. V. Üres területek modern beépítése. A város szélén van a gyorsvasút vonala

Terv a Szabadság-híd és a Boráros-tér közötti Dunaparti újjépítéséről

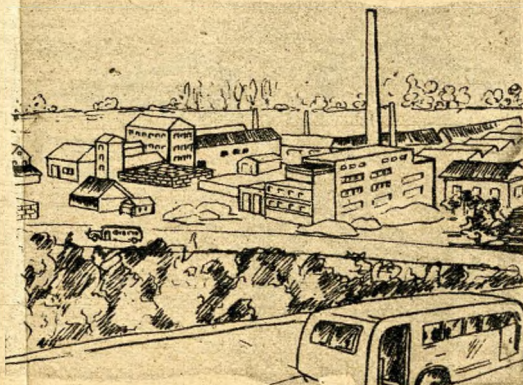
jutottak. A népi demokrácia legelső feladatai egyikének tekintette a tudományos munka zavartalan biztosítását. Gondoskodott az önálló kutatók és a tudományos személyzet olyan anyagi bázisáról, aminőt Magyarországon tudós a saját munkaterületén végzett munkájával soha el nem érhetett. A legmodernebb tudományos kutató eszközökkel szerelte fel a laboratóriumokat, amelyek a legszélesebb körű kutatást teszik lehetővé. Módot nyújtott arra, hogy minden szükséges eszköz rendelkezésre álljon a tudományos pályákra készülőknek. Látták vendégeink, hogy a kapitalizmus tudományos életének elzárkózása, a tudomány eredményeinek kiszajátítása, üzleti célokra fordítása megszűnt. A tudósok kollektív munkája ideálisan megvalósult. Egy-egy munkafeladatot a kiváló szakemberek egész csoportja oldott meg és az elért eredményeket a köz javára nyomban fel is használják.

A második nap délutánján Budára vezetett a látogatók útja. Az újjáépített Boráros-téri hídon robogott át a kocsí. Az egyszerű, nemes ízlésű híd a magyar hídfépítő-technika dicsőségét hirdeti. A faszizmus által felrobantott Duna-hidak közül már őt kapcsolja egybe az iker-városokat, kifogástalan rendben zajlik rajtuk a forgalom.

A Várba kanyarodunk fel. A neo-barokk sallangos stílusában épült királyi palotát, amelyben csak átszálló vendég volt Ferenc József, de amelyet a hanyatló dinasztia presztízs-okokból kincsekkel, pompával szerelt fel, a háborús pusztítások tönkretették.

A népi demokrácia ezt a palotát is újjáépítette. Mint ahogy a győzelmes orosz forradalom a Romanovok leningrádi híres palotáját múzeummá alakította, úgy a nemes ízlésben restaurált régi királyi palotát is múzeumok, képtárak, tudományos intézmények és egyes reprezentatív kormányzati intézmények számára rendezte be az új országépítés. A magyar művészet legszebb alkotásai találtak méltó elhelyezést benne.

Még a Margitszigetet látogatták meg külföldi vendégeink ezen a délután. Az előkelőségek régi klubházait az értelmiségi és fizikai dolgozók különböző intézményei avatták valóban a nép intézményeivé, a teniszpályákon dolgozó emberek százai üzik ezt a szép és egészséges sportot, vidám gyermek-kacagás hangzik az egyik téren, ahol a gyermekeknek mesedélután tartanak és habos kávéval, kiflivel uzsonnáztatják meg a lelkes hallgatóságot, de már az alkonyatra hajló délután gyülekezik a közönség, hogy megtöltse a szabadtéri színpad tágas néző-

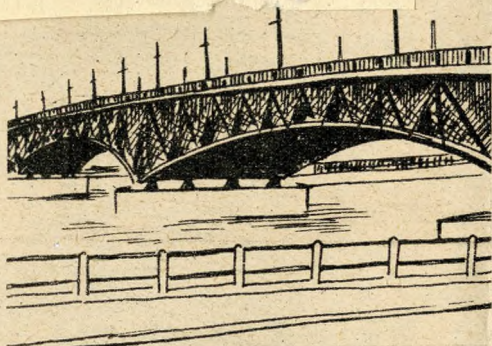

Dolgozóinkat az üzemek előtt teszi le az autóbusz

ÉLET ÉS TUDOMÁNY

Lap: .....

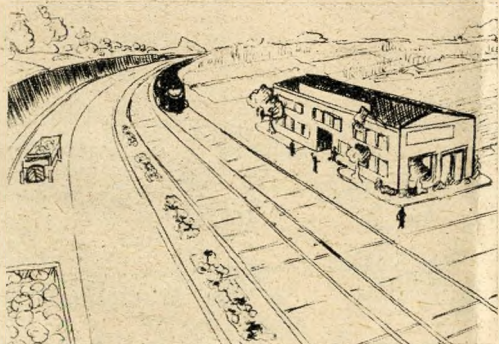
Megjelent: 1949. ÁPRILIS 2.

A Boráros-téri híd

terét. Vendégeink tanulmányúttjuk végén még visszatérnek az ország fővárosába, holnap azonban megkezdik országjáró körútjukat. Meg akarják állapítani, hogy miképpen valósította meg az ötéves terv nagy célkitűzését: miképpen teremtett Magyarországból tíz évvel a legszörnyűbb háború befejezése utánra egy olyan „ipari országot, amelynek igen kifejezett mezőgazdasági kultúrája is van” és ezt az anyagi kultúrát miként egészítette ki a szellemi kultúra áldásos épületével.

Felajzottan készülődnek vendégeink erre az útra. Mr. MacKean, a News Statesman neves cikkírója, megjegyzi: „Mielőtt útra keltem, gondosan elolvastam mindazt, amit a British Múzeum könyvtárában az 1848 utáni magyar gazdasági és kulturális élet fejlődésére vonatkozólag fel tudtam hajtani. Paget honfitársam 100 évvel ezelőtti útleírásából tudom, hogy mennyi szépet akart megvalósítani a maguk Széchenyije. Szépeket álmódott és szép dolgokat is csinált,

de tervei torzová váltak az epigonok kezén, akik nem egy nemzetet akartak teremteni, nem népüket akarták emelni, hanem szűk osztályérdekeik irányították őket minden vállalkozásukban. Már eddig is meggyőződésem róla, hogy a népi demokrácia tervezdélkodása: a hároméves és az azt megkoronázó ötéves terv nemcsak megvalósította Széchenyi álmait, hanem valóban an egész nép érdekében szinte most alkotott meg egy modern, új országot, amelyben minden dolgos ember megtalálja az őt megillető helyet a Nap alatt.”

Dr. Véesey Zoltán

Teljes üzemben Európa legnagyobb villamos erőtelepe

A Dnyeperen épített hatalmas erőmű, a Dnyeprogesz szerkezetében összesen 1,150.000 köbméter vasbeton van. Az erőmű Európa legnagyobb villamos centrálja, amelyet a szovjet csapatok visszavonuláskor felrobbantottak, de 1945/46-ban ismét felépítették. A dnyeperközéyi ipartelemek és kolhozok javarészt ez az erőtelep látja el árammal.

Gyorsítják a növények fejlődését

Új, a növények fejlődését elősegítő anyagot fedeztek fel. Ez a hatóanyag a ditiobiuret, mely a kísérletek tanulsága szerint pl. a szőlő és rizs növekedését nagy mértékben fokozza. Túl nagy mennyiségben azonban káros hatást fejt ki, tumorszerű képződményeket okoz a növények szárán.

A fiatalok jobban látnak

Fiatal emberek jobban látnak a sötétben, mint az öregek — állapították meg tömegvizsgálatokkal. Pszichológusok kísérletei szerint 40—80 éves egyének szeme sokkal lassabban alkalmazkodik a sötétséghez, mint 18—23 éveseké. Bár az egyéni különbségek nagyok, mégis határozott eltérés állapítható meg a kornak megfelelően, mint azt kb. 100 emberen végzett vizsgálatok mutatják.

Több száz ember munkáját takarítja meg egy új kapálógép

A szovjet mezőgazdasági ipar nagy sorozatban kezdte gyártani Balamarczuk mérnök és Boriszlavszkij gépmester, a Magyarac szőlőgazdasági kutatóintézet dolgozóinak szőlőkapáló gépét, amely új lehetőségeket mutat a szovjet szőlőgazdaság gépesítésére. A gép egy nap alatt 6—7 hektár szőlőt kapál meg, vagyis 3—400 ember munkáját végzi el.

Öt év előtt még szimpla vágányon, kitérők segítségével bonyolította le a vidék a közlekedését, 1954-ben korszerű mozdony dupla vágányon száguld